

บทที่ 1

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 นับว่าเป็นนิมิตอันดียิ่ง เพราะการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ทำให้สังคมส่วนต่างๆ ของประเทศตื่นตัวกันมากขึ้น และเร่งวิเคราะห้หาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในส่วนต่างๆ ปัญหาในด้านสาธารณสุขซึ่งได้สะสมและทับทวีคูณมาเป็นเวลานาน ก็สมควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพราะการสาธารณสุขเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะประชากรของประเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บเสียดก่อน จึงจะสามารถยังความเจริญให้แก่ตัวเอง แก่ครอบครัว และแก่บ้านเมืองได้ ดังที่มีกรกล่าวกันอยู่เสมอว่า " ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ " (อโรกยา ปรมาลาภา)¹

เป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปแล้วว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนซึ่งอยู่ในชนบท ยังขาดแคลนบริการทางด้านสาธารณสุขเป็นอันมาก ในกรณีนี้รัฐก็พยายามที่จะปรับปรุงการบริการด้านสาธารณสุขนี้ให้ทั่วถึง และมีคุณภาพที่ดี โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ทั้งฉบับที่ 3 (2515 - 2519) และฉบับที่ 4 (2520 - 2524) ได้กำหนดไว้ว่า " รัฐมีนโยบายที่จะให้บริการสาธารณสุข ทั้งด้านการรักษาพยาบาลและป้องกันโรค พร้อมทั้งส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนซึ่งยังขาดแคลนอยู่มาก โดยรัฐจะเร่งปรับปรุงระบบการสาธารณสุขให้ส่วนราชการ องค์กร เอกชน และประชาชนร่วมมือกันดำล้งช่วยแก้ปัญหา จะมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานให้แก่ภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อจ้คนำทรัพยากรที่มีจำกัดให้อำนวยประโยชน์สูงสุดแก่สังคม " ² แต่อย่างไรก็ตามการบริการสาธารณสุขในปัจจุบันยังหาได้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพก็ไม่ ยังต้องมีการพิจารณาและปรับปรุง

อยู่อีกมากมาย คงจะเห็นได้จากสถิติบางประการที่รวบรวมโดยกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงสาธารณสุข โดยรวบรวมถึงอัตราการยอดของการไปใช้บริการบำบัดรักษาของประชาชน^{1,3}
ดังนี้คือ

ชื่อยามาใช้เอง	51.4 %
สถานื่อนามัยทั้งที่มีแพทย์และไม่มีแพทย์	4.4 %
โรงพยาบาลของรัฐบาล	10.5 %
โรงพยาบาลเอกชนและคลินิกส่วนตัว	11.7 %
หมอแผนโบราณ หมอไสยศาสตร์ หมอตำแย	3.9 %
หมอชาวบ้านที่จัดยาได้	3.8 %
หน่วยควบคุมวัณโรค ฑาลา และ ร.พ.ทหาร	0.6 %

ในขณะที่รัฐยังไม่สามารถให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนได้เพียงพอ
หน่วยราชการอื่นๆ จึงต้องช่วยตัวเองในด้านการให้บริการสาธารณสุขแก่กำลังพลของตนเอง
ทหาร และตำรวจจำเป็นต้องหาวิธีให้บริการด้านนี้แก่กำลังพล และประชาชนโดยทั่วไป
ทั้งนี้เพราะการให้บริการสาธารณสุขเป็นการอนุรักษ์กำลังรบ เป็นการบำรุงขวัญ เป็นสวัสดิการ
เป็นการตรวจสอบถึงสมรรถภาพของกำลังพล และยังเป็นการปฏิบัติการทางจิตวิทยาแก่
ประชาชนอีกด้วย⁴

อนึ่ง ในปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาทางด้านชายแดน ทั้งทางสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนลาว ซึ่งได้ใช้กำลังคุกคามต่อประเทศไทย
อย่างเปิดเผย เช่น การส่งกำลังทหารเข้ามาปล้นสดมภ์ การเข่นฆ่าราษฎรไทยตามชายแดน
การใช้ปืนยิงกราดเข้ามาทางฝั่งไทย และปัญหาใหญ่อันน่าหนักใจที่สุด ก็คือ การแทรกซึมของ
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์⁴ และขบวนการโจรก่อการแบ่งแยกดินแดนทางสามจังหวัดภาคใต้
หรือที่เรียกว่า พุโล (P.U.L.O.) เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้รัฐบาลต้องทำการปราบปรามโดย
ใช้กำลังทหารและตำรวจ (ภูธร และตระเวนชายแดน) ซึ่งได้เกิดการปะทะกันบ่อยครั้งขึ้น

ยังผลให้ทหารและตำรวจที่บาดเจ็บมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้กองทัพบก เรือ อากาศ และตำรวจ
จำเป็นต้องให้บริการด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าว 3 ประการ คือ

- หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม สังคมไทยตื่นตัวในการปรับปรุงมากขึ้น โดยเฉพาะหน่วยราชการเกี่ยวกับทหาร และตำรวจ ซึ่งเป็นชาวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ
- การบริการสาธารณสุขของรัฐยังไม่พอเพียง ดังนั้น หน่วยราชการอื่นๆ จึงต้องช่วยตัวเอง และจะต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ
- สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ทำให้ทหารและตำรวจต้องเพิ่มบริการด้านสาธารณสุขมากขึ้น เพื่ออนุรักษ์กำลังรบ

จึงควรได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาของการบริการทางด้านสาธารณสุขของ
ทหารและตำรวจในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางแก้ไข และยกระดับของการบริการนี้ให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และบริการได้ทั่วถึง ประกอบทั้งในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาด้านสาธารณสุข
ของประเทศไทย ยังมีเคยมีผู้ใดวิเคราะห์ถึงทางด้านของทหารและตำรวจ ดังนั้นในฐานะที่ได้
เกี่ยวข้องอยู่ในการบริการสาธารณสุขของตำรวจ และได้ประสบกับปัญหาต่างๆในการบริการ
สาธารณสุขของทหารและตำรวจมากมาย จึงเป็นมูลเหตุจูงใจใหญ่เขียนศึกษา และวิเคราะห์
ถึงปัญหาของการบริการด้านสาธารณสุขของทหารและตำรวจ เพื่อหาทางแก้ไขโดยเน้นหนัก
ในด้านการบริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจ

วิธีการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ได้อาศัยวิธีการต่างๆหลายวิธี
ประกอบกัน คือ การสังเกตการณ์ (Observation Method) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง
(Interview) วิธีส่งแบบคำถามไปให้ตอบ (Questionnaire Method) และการศึกษา
จากเอกสารต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องใหญ่มีขอบเขต
กว้างขวางมาก จึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาทางด้านพื้นฐานเท่านั้น อาทิเช่น
ด้านการบริการและด้านโครงสร้างของการบริหาร โดยมิได้วิเคราะห์ลงไปที่พิศดารมากนัก

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ แบ่งออกเป็นตอนที่สำคัญ 4 ตอนด้วยกันคือ ตอนที่ 1 ว่าด้วยเรื่อง การบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม ความรู้ทั่วไป ความสำคัญต่อสังคมไทย และ ความสำคัญต่อทหารและตำรวจ ตอนที่ 2 ว่าด้วยประวัติและวิวัฒนาการของการให้บริการ หน่วยให้บริการ และขอบเขตของการบริการ ตอนที่ 3 ว่าด้วยผลของการวิจัย ซึ่งทำการวิจัย ใน 2 ลักษณะคือ การบริการเพียงพอ และมีประสิทธิภาพเพียงพอ และการบริหารงานเป็น อย่างใด ในตอนสุดท้าย (ตอนที่ 4) เป็นความนึกเห็นของผู้เขียนในการเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา เพื่อยกระดับของการบริการให้ดีขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผู้สนใจ เพื่อนำแนวความคิด หรือข้อเท็จจริงที่ได้พิสูจน์แล้วนี้ ไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการวิจัย หรือพิจารณาหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงการบริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจ หรือของส่วนราชการอื่นๆ ใดบางตามสมควร